

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Tilsynsrapport

Tidlig innsats 1. til 4. trinn

Gjerdrum kommune – Veståsen skole

Sammendrag

Statsforvalteren i Oslo og Viken gjennomfører tilsyn med Gjerdrum kommune ved Veståsen skole. Temaet for tilsynet er tidlig innsats for elever på 1.-4. trinn. Vi har undersøkt om skolen fanger opp elever som står i fare for å henge etter i lesing, skriving og regning. Videre har vi undersøkt om skolen raskt igangsetter tiltak for elever som står i fare for å henge etter i lesing, skriving og regning slik at ønsket progresjon blir nådd, og om skolen følger opp om de de igangsatte tiltakene fører til økte ferdigheter i lesing, skriving og regning.

Det overordnede formålet med tilsynet er å kontrollere om kommunen oppfylder kravene i regelverket.

I dette tilsynet har vi funnet at lærerne vurderer og kartlegger lesing, skriving og regning gjennom flere ulike kartleggingsprøver, de obligatoriske kartleggingsprøvene til Utdanningsdirektoratet, observasjon i klasserommet og vurdering av skolearbeid. Likevel vurderer vi at skolen mangler en etablert systematisk praksis for kartlegging av elevene.

Selv om skolen tidvis klarer å oppfylle kravet om intensiv opplæring for noen elever, ser dette snarere ut til å være et resultat av initiativ fra den enkelte lærer, heller enn av etablert praksis på skolen. Vi er derfor ikke sikre på at alle elever som står i fare for å henge etter, får intensiv opplæring. Skolen har med andre ord begrenset systematikk i oppfølgingen av elever som står i fare for å henge etter.

Som en følge av at vi kommer til at skolen ikke i tilstrekkelig grad fanger opp elever som står i fare for å bli hengene etter i lesing, skriving og regning, og at skolen ikke i tilstrekkelig grad iverksetter tiltak for å heve elevene til ønsket progresjon, konkluderer vi med at skolen heller ikke evaluerer at elevene oppnår ønsket progresjon.

Vi har ikke sett på hvordan skolen oppfylder andre krav i regelverket.

I denne rapporten presenterer vi våre vurderinger og konklusjoner.

Regelverksbrudd

I de tilfeller der vi konkluderer med at et rettslig krav ikke er oppfylt, betegnes dette som regelverksbrudd. Det gjøres uavhengig av om det er forvaltningsloven, opplæringsloven eller tilhørende forskrifter, som er brutt.

Det er varslet tre pålegg om retting. Nærmere om hva disse påleggene innebærer kommer frem under rapportens punkt 3.

Status på rapporten og veien videre

Vi sendte foreløpig rapport 20.03.2023 og kommunen har fått muligheten til å gi tilbakemelding på denne. I e-post datert 15.05.2023 fremgår det at *tidlig innsats* har blitt tatt opp i kommunes ledergruppe, i AMU, på rektormøter og ledermøter. Kommunen har ingen innvendinger våre konklusjoner i foreløpig rapport. Samtidig opplyser kommunen at de vil sette i gang tiltak som vil oppfylle regelverket på alle områder.

Som vedlegg har kommunen sendt inn Kommuneplan/samfunnsdel 2018-2030 redegjør for et matematikkprosjekt – Prosjekt matte. Kommunen har også sendt «Tilstandsrapport forebygging og tidlig innsats 2023.» Tilstandsrapporten omtaler tidlig innsats i skolen.

Vi har kommentert dette fortløpende i rapporten der det er aktuelt.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	4
1.1	Kort om Veståsen skole og Gjerdrum kommune.....	4
1.2	Temaet for tilsynet.....	4
1.3	Om gjennomføringen av tilsynet.....	4
2	Om tidlig innsats.....	5
2.1	Rettslige krav.....	5
3	Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner.....	6
3.1	Fanger skolen opp elevenes progresjon og utvikling slik at de kan avdekke om det er elever som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving og regning?.....	6
3.1.1	Våre observasjoner.....	6
3.1.2	Vurdering og konklusjon.....	8
3.2	Iverksetter skolen tiltak raskt slik at alle elever som står fare for å bli hengende etter i lesing, skriving og regning raskt får intensiv opplæring slik at forventet progresjon blir nådd?...9	
3.2.1	Våre observasjoner.....	9
3.2.2	Vurdering og konklusjon.....	10
3.3	Følger skolen opp at iverksatte tiltak gir elevene økte ferdigheter i lesing, skriving og regning?.....	13
3.3.1	Våre observasjoner.....	13
3.3.2	Vurdering og konklusjon.....	13
4	Statsforvalterens reaksjoner.....	14
4.1	Pålegg om retting.....	14
4.2	Oppfølging av påleggene.....	14
4.3	Kommunen har rett til å klage.....	14
5	Dokumenter.....	16

1 Innledning

Statsforvalteren har ansvar for å føre tilsyn med offentlige skoler.¹ I tilsyn kontrollerer vi om skolene oppfyller opplæringsloven med forskrifter. Dersom Gjerdrum kommune ikke følger regelverket, kan vi pålegge retting.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt.² Vi gir derfor eventuelle pålegg i tilsynet til kommunen som har ansvaret for at skolen retter opp brudd på regelverket.

Våre tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven. I tilsynet behandler vi personopplysninger. Les mer om vår behandling av personopplysninger på www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/tilsyn/.

1.1 Kort om Veståsen skole og Gjerdrum kommune

Veståsen skole er en 1.-7. skole med 295 elever inneværende år, hvorav 169 er elever på 1.-4. trinn. Skolen har 24 lærere og elleve assistenter i tillegg til rektor. I Gjerdrum kommune er det to barneskoler og en ungdomsskole.

1.2 Temaet for tilsynet

Temaet for dette tilsynet er tidlig innsats for elever på 1.-4. trinn. Vi har undersøkt om skolen sørger for at elever som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving eller regning på 1.-4. trinn raskt får egnet intensiv opplæring slik at forventet progresjon blir nådd, jf. opplæringsloven § 1-4.

Vi har ikke sett på hvordan kommunen oppfyller andre krav i regelverket.

Temaet tidlig innsats var en del av Utdanningsdirektoratets felles nasjonale tilsyn fra 2018 til 2021. Vi har derfor tatt utgangspunkt i direktoratets tilsynsopplegg som brukes av alle statsforvalterembetene i Norge.

Formålet med tilsynet er å kontrollere om kommunen oppfyller kravene i regelverket knyttet til tidlig innsats for elever på 1.-4. trinn, og slik bidra til økt rettssikkerhet for elevene.

1.3 Om gjennomføringen av tilsynet

Vi åpnet tilsyn med Gjerdrum kommune ved Veståsen skole i brev av 12.08.2022. Bakgrunnen for at Veståsen skole ble valgt ut, var svake resultater på nasjonale prøver. Dere ble pålagt å levere dokumentasjon til oss, og vi har fått dokumentasjonen for å gjennomføre tilsynet.

Tidlig innsats i lesing, skriving og regning på 1.-4. trinn, er temaet for tilsynet. Vi har kontrollert følgende undertemaer:

¹ Jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd og kommuneloven kapittel 30.

² Jf. opplæringsloven § 13-10.

1. Fanger skolen elevenes progresjon og utvikling slik at de kan avdekke om det er elever som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving og regning?³
2. Iverksetter skolen tiltak raskt slik at alle elever som står fare for å bli hengende etter i lesing, skriving og regning raskt får intensiv opplæring slik at forventet progresjon blir nådd?⁴
3. Følger skolen opp at iverksatte tiltak gir elevene økte ferdigheter i lesing, skriving og regning?⁵

2 Om tidlig innsats

2.1 Rettslige krav

Formålet med intensiv opplæring er at elever raskt skal få egnet støtte og opplæring når problemer oppstår. Intensiv opplæring er en plikt for skolen, men den gir ikke en korresponderende rettighet til eleven. Dette betyr blant annet at det ved intensiv opplæring ikke skal gjøres en sakkyndig vurdering som skal munne ut i et enkeltvedtak.

Skolens plikt til å tilby intensiv opplæring blir utløst når en elev står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving eller regning. Det skal være en lav terskel for å følge opp elever. Hvis en elev skårer under kritisk nivå på en kartleggingsprøve, eller om lærerens løpende observasjoner viser at eleven har utfordringer i lesing, skriving og regning, tilsier dette at eleven må få intensiv opplæring. Det er likevel viktig å understreke at resultatet fra kartleggingsprøver ikke alltid vil være egnet til å fange opp om en elev har behov for ekstra oppfølging. Hvis skolen legger for stor vekt på slike prøver, kan det føre til en uheldig vente-og-se-holdning som gjør at det går for lang tid før eleven får oppfølging. Skolen skal ikke vente på resultat fra en kommende kartleggingsprøve før de setter i gang intensiv opplæring, dersom de ser at en elev står i fare for å bli hengende etter. Dette må ses i sammenheng med den lave terskelen for å følge opp elever.

Skolens intensive opplæring skal ta sikte på at eleven oppnår forventet progresjon i lesing, skriving og regning. Hva som er forventet progresjon, må vurderes ut fra faglig skjønn. Lærerne må se til kompetansemålene i læreplanverket, og samtidig ha et blikk på progresjonen i klassens opplæring. Her er det faglige skjønnet til den enkelte lærer og dialogen i profesjonsfellesskapet ved skolen viktig.

Det er ikke noe fasitsvar på hvordan intensiv opplæring skal gjennomføres. Det er en pedagogisk oppgave å ta stilling til hvilke tiltak som er nødvendige og formålstjenlige for den enkelte elev. Ulike metoder og pedagogiske opplegg kan være egnet. Hvordan den intensive opplæringen bør gjennomføres, må derfor vurderes ut ifra behovene til eleven og andre mulige tiltak i opplæringen. Det er skolene og lærerne som er nærmest til å vurdere hvordan intensiv opplæring best kan organiseres og gjennomføres.

³ Jf. opplæringsloven § 1-4.

⁴ Jf. opplæringsloven § 1-4.

⁵ Jf. opplæringsloven § 1-4.

Inkludering er et grunnleggende prinsipp i norsk skole. Det er derfor viktig at opplæringen blir organisert og gjennomført på en måte som gjør at elevene i størst mulig grad kan være en del av et inkluderende læringsmiljø. For noen elever vil det gi god læringsgevinst å få den intensive opplæringen alene, eller i liten gruppe utenfor klassen. Regelverket om tidlig innsats er ikke til hinder for dette, men intensiv opplæring som eneundervisning, er begrenset til å gjelde for en kort periode. Et vilkår for at skolene skal kunne gi intensiv opplæring som eneundervisning, er at hensynet til elevens beste⁶ taler for det. Dette betyr at skolene må kunne begrunne hvorfor hensynet til elevens beste tilsier at han eller hun skal tas ut av klassen eller basisgruppen for å få eneundervisning. I vurderingen må skolen også ta hensyn til elevens eget syn på saken.⁷

Fordi intensiv opplæring er en del av den ordinære opplæringen, er det en forutsetning at elever som mottar intensiv opplæring, ikke skal ha avvik fra kompetansemålene i læreplanverket. Elevene skal tvert imot bli i stand til å følge den alminnelige progresjonen i undervisningen gjennom den tidlige innsatsen på 1. til 4. årstrinn. Elever som har behov for avvik fra kompetansemålene, eller som ikke får tilfredsstillende utbytte av den intensive opplæringen, har rett til spesialundervisning. Dersom skolen ikke innen rimelig tid ser noen positive effekter av den intensive opplæringen som tilsier at eleven vil kunne følge forventet progresjon, må skolen vurdere om det er behov for å endre opplegget, eller om eleven vil trenge spesialundervisning.

En forutsetning for at kravet om rask og egnet intensiv opplæring skal fungere etter intensjonen, er at skolene har tilstrekkelige ressurser tilgjengelig. Skolene må ha nødvendig kompetanse og nødvendige lærerressurser for å kunne oppfylle lovens krav. Dette krever god kommunikasjon mellom skolene og skoleeier. Det er skolen som er pålagt å tilby intensiv opplæring. Dette henger sammen med at det er skolen som er nærmest til å vurdere hvordan den intensive opplæringen skal organiseres og gjennomføres, og til å se behovet til den enkelte eleven. Vi understreker at skoleeier har det overordnede ansvaret for at regelverket blir oppfylt.

3 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

3.1 Fanger skolen opp elevenes progresjon og utvikling slik at de kan avdekke om det er elever som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving og regning?

3.1.1 Våre observasjoner

På bakgrunn av fra svarene fra lærerne ser det ikke ut til at tidlig innsats er tema på avdelingsmøtene, men noen lærere opplyser at regelverket har blitt gjennomgått i PULS-tid ved starten av skoleåret og i forbindelse med kartleggingene. Det ser ut til at gjennomgang av reglene om tidlig innsats ble gjort tidligere år, men at dette ikke har hatt samme fokus det siste året på grunn av sykefravær og utskiftninger i ledelsen.

⁶ Jf. barnekonvensjonen art. 3.

⁷ Jf. barnekonvensjonen art. 12.

Skolen benytter kartleggingsprøvene fra Utdanningsdirektoratet og Statped, Carlsten leseprøve, bokstavgjenkjenning, ordkjedetest, veiledet lesing, setningsleseprøven samt kartleggingsverktøy fra Damm til kartlegging av lese- og skriveferdigheter. Lærerne opplyser at de også gjør løpende observasjoner, f.eks. i forbindelse med hjemmelekser og skriveoppgaver som samles inn.

Til kartlegging av regneferdigheter bruker skolen læreverket Alle teller og kartleggingsverktøyet derfra; Multi Smart Øving, samt kartleggingsprøver fra Utdanningsdirektoratet. Også i regning gjør lærerne løpende observasjoner, både i klasserommet og ved gjennomgang av lekser.

I *Kartlegging og frister for Veståsen skoleåret 2021/22* finner vi årshjul for gjennomføring av kartleggingsprøver, herunder midtveiskartlegging og rekartlegging, i lesing, skriving og regning på 1.-7. trinn. Vi ser eksempler på at kartleggingsverktøyet benyttes på 1. trinn, og at dette verktøyet viser elevenes nivå både før og etter tiltak. Vi har også fått oversendt flere andre eksempler på kartleggings skjemaer.

Ledelsen ved skolen opplyser at de tilrettelegger med ressurser og organisering. Småtrinnet har styrkingsressurser for å ivareta de elevene som ikke har forventet utvikling og gi disse intensiv opplæring. Skolen er også i ferd med å etablere et årshjul med faste tidspunkter for dialogmøter. Her står det: *«Lærere forbereder seg til å presentere sine elevers resultater, og videre plan for mål tiltak og oppfølging. Drøfting.» ... «Sjekke ut om tiltak virker. (Kartlegginger, vurderinger? Lærerne gjør faglige vurderinger på hvordan dette best gjøres) Eventuelt justere tiltakene.»*

Skolen har et ressursteam som ved behov bidrar med observasjon, kartlegging av elever og læringsmiljøet samt gir veiledning til ansatte. Ledelsen svarer at ressursteamet har ett møte i måneden der også PPT er til stede. Her drøftes elever som ikke har positiv faglig utvikling, og som muligens har behov for spesialundervisning. I *Prosedyre for ressursteam i Gjerdrumskolen* kommer det frem at ressursteamet skal sette av tid til ukentlige møter, og at et *utvidet ressursteam* som inkluderer PPT, skal gjennomføres månedlig. Om en lærer blir oppmerksom på at en elev kan ha utfordringer, faglig eller sosialt, skal saken meldes til *internt ressursteam*. Dette skal gjøres via kontaktlærer. Ifølge prosedyren er det ressurskoordinator som bringer saken videre til ressursteamet, som skal *«(d)røfte saken og avtale kartlegging, observasjon, veiledning og tiltak innenfor tilpasset opplæring.»* Evalueringen av tiltakene har to mulige utfall: Enten avsluttes saken der tiltaket viser ønsket effekt, eller så blir saken løftet til *utvidet ressursteam* der også PPT involveres. Ressursteamet ledes av avdelingsleder ved skolen.

Gjerdrum kommune har som overordnet mål at alle lærerne skal bruke *Språkfokus i Gjerdrum* med undertittel «Språk-, skrive- og leseopplæringsplan for Gjerdrum kommune» som et verktøy i undervisningen. Språkplanen er resultat av et samarbeid med Bredtvet kompetansesenter og tar for seg hvordan man kan legge til rette for god lese- og skriveopplæring.

I språkplanen står det:

«I Gjerdrum kommune ønsker vi at språkarbeidet skal være helhetlig og med sammenheng fra barnehagealder til 10.trinn. Når det gjelder den tidlige innsatsen, skal språkplanen være et verktøy for å sikre at det bygges et godt språklig fundament for alle barn i Gjerdrum.»

I planen finner vi tidspunkt for gjennomføring av kartleggingsprøver i lesing, skriving og språkutvikling på 1.-4. trinn. Det er kontaktlærer som er ansvarlig for registrering. Kartlegging av regning kommer ikke frem i denne oversikten. Vi finner også en omtale av et lesekurs som er utarbeidet av Bredtvet kompetansesenter.

Ledelsen erkjenner at nyansatte ikke har like god kjennskap til *Språkfokus for Gjerdrum* som de lærerne som har jobbet ved skolen i flere år. Lærerne har avsatt en time hver uke i der de skal drøfte elever med behov for oppfølging.

Barnehage og skole samarbeider om overgangen for å sikre felles forståelse av tidlig innsats. I dokumentet *Rutine for overgang barnehage til skole* står det: «*Barnehagene melder til skolene om skolestartere som neste år vil trenge spesiell tilrettelegging før skolestart.*» Vi finner imidlertid ikke noen opplysninger som gir oss mer informasjon om hva dette innebærer i praksis.

Både lærere og nåværende ledelse opplyser at skolen har opplevd endel oppstartsproblemer etter utskiftning av den tidligere ledelsen ved skolen. Den kollektive forståelsen av tidlig innsats, herunder kartlegging og oppfølging av de svakeste elevene, var på plass for noen år tilbake, men det blir opplyst om at tidligere rutiner ikke gjør seg gjeldende på samme måte i dag.

I svar fra kommunen datert 16.05.2023 omtales *prosjekt matte*. I dette tiltaket er en lærerspesialist i matematikk ansatt i en prosjektstilling for å følge opp elever som står i fare for å henge etter.

3.1.2 Vurdering og konklusjon

Skolen har lagt ved den kommunale kartleggingsplanen *Språkfokus i Gjerdrum* som viser når kartlegginger og tester i lesing/skriving gjennomføres på 1.-10. trinn. I tillegg er Veståsen skoles egen plan sendt inn.

Skolen gjennomfører de obligatoriske prøvene på 1.-4. trinn og noen frivillige prøver. I tillegg gjennomfører skolen annen kartlegging gjennom flere ulike kartleggingsprøver samt observasjon i klasserommet. Vi ser også at skolen benytter et kartleggingsverktøy som følger læreverket *Alle teller*, som måler resultater både før og etter tiltak. Her er det også angitt en bekymringsgrense.

Skolens årshjul for kartlegging forteller ikke hvem som har ansvaret for at kartleggingene blir gjennomført og registrert, men rektor har gjennom Conexus Engage mulighet til å holde seg orientert om at lærere sørger for at elevene gjennomfører de nødvendige prøvene.

Mye av arbeidet med å identifisere de elevene som står i fare for å henge etter, skjer via ressursteamet der også skolens ledelse er representert.

I prosedyren for skolens ressursteam finner vi som tidligere nevnt denne rutinen: *Om en lærer blir oppmerksom på at en elev kan ha utfordringer, faglig eller sosialt, skal saken meldes til internt ressursteam. Dette skal gjøres via kontaktlærer. Ifølge prosedyren er det ressurskoordinator som bringer saken videre til ressursteamet, som skal «(d)røfte saken og avtale kartlegging, observasjon, veiledning og tiltak innenfor tilpasset opplæring.»*

Vi ser at lærerne på skolen gjør løpende observasjoner av elevene sine i timer og i forbindelse med lekser og annet skolearbeid i alle fag. Skolen har et årshjul for gjennomføring av kartleggingsprøver, og det ser også ut til at lærere og ledelse har en god kommunikasjon i forbindelse med gjennomføring av kartlegginger.

Likevel synes det ikke å være en felles praksis og forståelse blant ledelsen og lærerne ved skolen om oppfølging av observasjoner, kartleggingsprøver og andre tester med henblikk for å fange opp elever på 1.-4. trinn i risikogruppen. Selv om lærerne i hovedsak svarer godt på hva de gjør, er det tydelig at dette er vurdert ut fra egen kompetanse og praksis, og ikke opp mot en kollektiv kompetanse på skolen. Dette har sannsynligvis sammenheng med at skolen ikke har hatt en samlet gjennomgang av bestemmelsene om tidlig innsats de siste årene. Nyansatte lærere kjenner derfor ikke til dette området i like stor grad som lærere som har jobbet ved skolen i flere år. Dette bekreftes av både lærere og ledelse.

Vi vurderer dermed at det er en risiko for at ikke alle elever som står i fare for å bli hengene etter i lesing, skriving og regning blir fanget opp og at det gjøres en vurdering av hvilke tiltak som skal iverksettes. Oppfølgingen av resultatene fra kartleggingsprøvene og vurderingen av observasjoner i klasserommet ser i stor grad ut til å være opp til den enkelte lærer, uten at ledelsen har oversikt over gjennomførte vurderinger. Statsforvalterens opplevelse er derfor at det er manglende systematikk i dette arbeidet.

Lovkravet er ikke oppfylt.

Statsforvalteren i Oslo og Viken kommer til at Gjerdrum kommune ikke oppfylder sin forpliktelse til å fange opp elevenes progresjon og utvikling slik at de avdekker om det er elever som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving og regning.

3.2 Iverksetter skolen tiltak raskt slik at alle elever som står fare for å bli hengende etter i lesing, skriving og regning raskt får intensiv opplæring slik at forventet progresjon blir nådd?

3.2.1 Våre observasjoner

Språkfokus i Gjerdrum inneholder målsettinger om språkarbeid og leseopplæring. Vi finner også kartleggingsplan for elevenes språkferdigheter. Det går frem at det er kontaktlærer som er ansvarlig for å gjennomføre prøvene og registrere resultatene i Conexus Engage. Rektors rolle i kartleggingen er ikke spesifisert i dette dokumentet. Videre står det i dokumentet at elever med lese- og skrivevansker blir henvist til PPT.

I prosedyre for ressursteam i skolene i Gjerdrum leser vi at denne fremgangsmåten skal følges: *«Drøfte saken og avtale kartlegging, observasjon, veiledning og tiltak innenfor tilpasset opplæring. Sett tydelige frister for vurdering av effekt. Dokumentere planlagte tiltak i referat i Skjema- sak til ressursteam ... Gjennomføre tiltak og vurdere effekt til avtalt tid. Dersom kartlegging eller observasjon ikke viser behov for videre oppfølging eller at avtalte tiltak har ønsket effekt, avsluttes saken i Ressursteam.»*

Systematisk oppfølging av elevenes læring er en veileder som handler om nasjonale prøver, men sier også mye om kartlegging og oppfølging generelt. Dokumentet har en lenke til en film laget av Utdanningsdirektoratet, som gir veiledning og råd om hvordan skolen kan følge opp elever med svake resultater på nasjonale prøver.

På spørsmålet *Får elever som kan nyttiggjøre seg av tilbud om intensiv opplæring, tilbud om dette i lesing/skriving/regning*, svarer noen lærere at elevene både kartlegges og får tilbud om intensiv opplæring. De fleste lærerne svarer imidlertid at skolen ikke har et godt nok tilbud i dag, men at de hadde gode rutiner for noen år tilbake.

Ledelsen opplyser at arbeidet med oppfølging av elevene i risikogruppen skjer i trinnmøter, ved styrkingsressurser og i skolens ressursteam. Imidlertid erkjenner de at skolen har et arbeid foran seg med å få etablert en god praksis og en bedre systematikk på dette området.

I rapporten har vi nevnt lesekurset som kommunen tilbyr, som er utarbeidet av Bredtvet kompetansesenter. Det kommer ikke frem hvem som er målgruppen for kurset, heller ikke om det skjer noen form for vurdering av elevene eller annet etterarbeid. Vi merker oss at om lag 80 - 90 % av lærerne svarer at kurs i lesing, skriving og regning benyttes aldri eller sjeldent. Det samme gjelder eneundervisning. Oppfølging av elever i risikogruppen skjer i klasserommet, enten av lærer eller ekstraressurs. De mer inngående svarene på spørsmål om tiltak, viser at tilbudet stort sett er vanlig tilpasset opplæring. Likevel nevnes tiltak som uteskole og at små elevgrupper får undervisning i grupperom, noe vi tilskriver å være eksempler på intensiv opplæring etter § 1-4.

Både lærere og ledelse forteller at arbeidsforholdene ved har vært vanskelige på grunn av sykefravær, få ressurser og utskifting av ledelse.

I svar på foreløpig rapport viser kommunen til *prosjekt matte*. Prosjektet ser ut til å være et nystartet tiltak, og vi har derfor ikke sett virkningene av dette ennå.

3.2.2 Vurdering og konklusjon

Statsforvalteren har i forrige spørsmål konkludert med at skolen ikke oppfyller sin forpliktelse til å fange opp elevenes progresjon og utvikling slik at de avdekker om det er elever som står i fare for å bli hengende i lesing, skriving eller regning. Det er vår vurdering at selv om lærerne gjør gode vurderinger, blir organiseringen rundt tiltakene noe mer tilfeldig. Vi ser at saker kan tas opp i både ressursteam, i trinnmøter og i jevnlig dialog med ledelsen, samt følges opp på de samme arenaene. Å ha flere arenaer hvor skolen kan diskutere elevens utbytte av opplæringen kan være positivt, dersom handlingsrommet for påfølgende tiltak er definert gjennom skolens føringer. Av informasjonen vi har mottatt, er prosedyren for ressursteamet det tiltaket som er klarest definert fra skolens side. Lesing er noe skolen har hatt som satsingsområde tidligere, men dette er ikke fulgt opp det siste året.

Noen lærere svarer at elevene både kartlegges og får tilbud om intensiv opplæring. De fleste lærerne svarer imidlertid at skolen ikke har et godt nok tilbud i dag, men at de hadde gode rutiner for noen år tilbake. I dokumentasjonen vi har fått oversendt, finner vi et utvalg kartleggings skjemaer samt et eksempel på tilbakemelding til foreldre etter *boostingkurs*. På

spørsmål om hvilke ressurser lærerne har tilgjengelig, finner vi flere eksempler og formuleringer som peker i retning av tidlig innsats og intensiv opplæring. Dette kan tyde på at skolen i noen grad har rutiner for raskt å iverksette tiltak overfor elevene i risikogruppen.

Det tidligere nevnte dokumentet *Systematisk oppfølging av elevenes læring* med kobling til Utdanningsdirektoratets film med veiledning og råd om hvordan skolen kan følge opp elever med svake resultater etter nasjonale prøver, tar også opp hvordan svake elever skal følges opp før nasjonale prøver. Denne veiledningen ikke nevnt hos noen av lærerne.

I *Språkfokus i Gjerdrum* opplyser kommunen at de har klasselesekurs som ledd i intensiv opplæring. I forordet sier kommunen at kurset også omhandler *tidlig innsats*. Imidlertid er det vår oppfatning at dette dokumentet i all hovedsak er didaktiske refleksjoner om ordinær lese- og skriveopplæring i grunnskolen, og kommer ikke inn på intensiv opplæring etter § 1-4.

Vi ser få spor av tilsvarende kurs i regning. Regnekurs er fraværende i dokumentasjonen, og i svar fra lærerne finner vi at skolen mangler tilbud om intensiv opplæring i regning. Likevel finner vi eksempler på kartlegginger som gjøres både før og etter tiltak, og vi ser av brev/meldinger til foreldrene, at skolen gjør en grundig vurdering av elevenes fremgang i forbindelse med *boostingskurs* i norsk og regning.

Den nevnte prosedyren for ressursteam i skolene i Gjerdrum sier hvilke ambisjoner skolene har for å følge opp de svakeste elevene. Lærerne svarer nokså entydig at skolen mangler både ressurser og etablert praksis til å følge opp dette på den måten prosedyren beskriver.

Ledelsen erkjenner at rutineene for tidlig innsats ikke er på plass, men at dette vil endres i tiden fremover, slik at elever som trenger det vil få tilbud om intensiv opplæring. Statsforvalteren viser for ordens skyld til Utdanningsdirektoratets artikkel om intensiv opplæring for elever fra 1.-4. trinn, hvor det blir presisert at det er en forutsetning at skolene har tilstrekkelige ressurser tilgjengelig for at kravet om raskt og egnet intensiv opplæring skal fungere etter intensjonen.⁸ Skolen må ha nødvendig kompetanse og nødvendige lærerressurser for å kunne oppfylle kravet. Skolen trekker i tilsynet frem mangel på ressurser eller personale til å gjennomføre og følge opp tiltak slik de ønsker. På bakgrunn av dette er det vårt inntrykk at ikke alle intensive opplegg på skolen gjennomføres som planlagt. Vi ønsker likevel å bemerke at svarene fra rektor og lærere og eksemplene på kartlegginger og tilbakemeldinger til foreldre, tyder på at lærerne vet at de skal kartlegge elevene sine, iverksette tiltak, vurdere nye tiltak, vurdere om tiltakene fungerer, og så kartlegge elevene på nytt ved behov.

Vi mener at kommunen bør etablere en bedre praksis for hva skolene skal gjøre hvis de oppdager en elev som står i fare for å henge etter. Dette er for å sikre at elever som står i fare for å henge etter, får den hjelpen de trenger. Selv om skolen tidvis klarer å oppfylle kravet for intensiv opplæring for noen elever, ser det heller ut til å være et resultat fra initiativ fra den enkelte lærer, enn av etablerte rutiner på skolen. Både lærere og ledelse beskriver manglende rutiner i dette arbeidet. Skolen synes å ha begrenset systematikk i oppfølgingen av elever som

⁸ Se [3. Krav til skolen og skoleeier \(udir.no\)](https://www.udir.no/krav-til-skolen-og-skoleeier).

står i fare for å henge etter. Vi er derfor ikke sikre på at alle elever som står i fare for å henge etter, får intensiv opplæring.

Statsforvalteren kommer til at Veståsen skole ikke oppfyller sin forpliktelse til å raskt iverksette tiltak for alle elever som står i fare for å henge etter i lesing, skriving og regning på 1.-4. trinn.

3.3 Følger skolen opp at iverksatte tiltak gir elevene økte ferdigheter i lesing, skriving og regning?

3.3.1 Våre observasjoner

Alle lærerne svarer at de gjennomfører nye kartlegginger etter en periode. Om de ikke ser fremgang hos eleven, justerer de opplegget og/eller kontakter ressursteamet. Elevene kartlegges etter gjennomført tiltak, f.eks. etter *boostingkurs*. Dette stemmer med praksisen vi ser i eksemplene av kartleggingskjemaer. Flere lærere påpeker likevel at skolen ikke har etablerte rutiner for tidlig innsats, og at det heller ikke er rutiner for oppfølging av elevene som får intensiv opplæring. Vi har fått opplyst at PPT har et lavterskeltilbud hver tirsdag, men bare om lag 30 % av lærerne nevner dette tilbudet.

Ledelsen uttrykker at de mangler et system for oppfølging av elevenes progresjon, men at de er i ferd med å etablere dette nå, blant annet skal årshjulet *Oppfølging av elevenes læring og utvikling* implementeres.

Verken det tidligere nevnte dokumentet *Systematisk oppfølging av elevenes læring* eller Utdanningsdirektoratets veiledningsfilm om oppfølging av elever med svake resultater på nasjonale prøver blir nevnt av noen av lærerne.

I *Språkfokus i Gjerdrum* finnes en kartleggingsplan for elevenes språkferdigheter, som viser når kartlegginger og tester i lesing/skriving gjennomføres på 1.-10. trinn. Det kommer ikke frem her hvordan skolen sikrer at elevenes progresjon og utvikling følges opp.

3.3.2 Vurdering og konklusjon

Svarene fra rektor og lærere tyder på at lærerne vet at de skal kartlegge elevene sine, iverksette tiltak, vurdere nye tiltak, vurdere om tiltakene fungerer, og så kartlegge elevene på nytt ved behov. Det står i rutinene at lærerne skal gjøre dette, og i den innsendte dokumentasjonen ser vi at dette i noen grad gjøres i praksis. Likevel ser dette for oss ut til å være et resultat av kompetanse og initiativ fra den enkelte lærer, mer enn en følge av etablerte rutiner på skolen. Vi ser også i svarene at både ledelse og lærere gir uttrykk for at de savner et system for oppfølging av elevenes progresjon for opplæring i tidlig innsats.

Som en følge av konklusjonen om at skolen ikke i tilstrekkelig grad fanger opp elever i risikogruppen, og at skolen ikke i tilstrekkelig grad iverksetter tiltak for å heve elevene til ønsket nivå, konkluderer vi med at skolen heller ikke evaluerer at elevene får ønsket progresjon. Dette er altså en følge av konklusjonene på deltema 1 og 2 som medfører at det ikke er grunnlag for å konkludere at skolen følger opp om iverksatte tiltak gir elevene økte ferdigheter i lesing, skriving

og regning. Vi ønsker likevel å bemerke at svarene fra rektor og lærere tyder på at lærerne vet at de skal kartlegge elevene sine, iverksette tiltak, vurdere nye tiltak, vurdere om tiltakene fungerer, og så kartlegge elevene på nytt ved behov.

Statsforvalteren i Oslo og Viken konkluderer etter dette med at Veståsen skole ikke følger opp at iverksatte tiltak gir økte ferdigheter i lesing, skriving og regning på 1.-4. trinn.

4 Statsforvalterens reaksjoner

4.1 Pålegg om retting

I kapitelene ovenfor har vi konstatert at kommunen ikke oppfyller regelverket på alle områder. Vi pålegger kommunen å rette opp følgende forhold, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven § 30-4:

Kommunen må sørge for at skolen fanger opp elever på 1.-4. trinn som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving eller regning, at disse elevene raskt får egnet intensiv opplæring slik at de oppnår forventet progresjon, og at skolen følger opp at de iverksatte tiltakene gir økte ferdigheter i lesing skriving og regning.⁹ Kommunen må sørge for:

1. at rektor sikrer at lærerne har en praksis som sikrer at alle elever som står i fare for å henge etter lesing, skriving og regning blir raskt fanget opp.
2. at rektor sikrer at alle elever som står i fare for å henge etter i lesing, skriving og regning, raskt får igangsatt intensiv opplæring slik at elevene når ønsket progresjon.
3. at rektor sikrer at lærerne har en praksis som følger opp om iverksatte tiltak gir elevene økte ferdigheter i lesing skriving og regning.

4.2 Oppfølging av påleggene

Kommunen skal iverksette tiltak for å rette brudd på regelverket umiddelbart. Når påleggene er rettet, skal kommunen erklære at retting er gjennomført og redegjøre for hvordan det har blitt rettet. Vi ber om at dere viser til hvilket rettslig krav dere omtaler i deres tilbakemelding.

Frist for retting er 15.09.2023. Vi vil ikke avslutte tilsynet før kommunen, gjennom erklæringen og redegjørelsen, har vist at påleggene er rettet.

⁹ Jf. forskrift til opplæringsloven § 3-10, jf. opplæringsloven §§ 1-3 og 1-4 og barnekonvensjonen artikkel 3 og 12.

4.3 Kommunen har rett til å klage

Tilsynsrapporten er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. Kommunen kan klage på enkeltvedtaket.

Hvis kommunen klager, må det gjøres innen tre uker. Fristen gjelder fra beskjed om brevet har kommet frem til kommunen, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Kommunen sender klagen til oss.

Vi har muligheten til å omgjøre vedtaket. Hvis vi ikke er enig med kommunen, sender vi klagen til Utdanningsdirektoratet som avgjør saken.

Kommunen kan be om at vi ikke setter i verk vedtaket før klagefristen er ute, eller klagen er endelig avgjort av Utdanningsdirektoratet, jf. forvaltningsloven § 42.

Kommunen er part i saken og har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Oslo, 15.06.2023

Rune Follestad
rådgiver, tilsynsleder

Kjartan Nygaard Stokke
seniorrådgiver

STATSFORVALTEREN I OSLO OG VIKEN

Postboks 325, 1502 Moss | sfovpost@statsforvalteren.no | www.statsforvalteren.no/ov

5 Dokumenter

Følgende dokumenter ble benyttet under utføringen av tilsynet:

- Spørreskjemaet «Tilsyn med opplæringsloven § 1-4 – Tidlig innsats – Veståsen skole»
- Kartlegging og frister for Veståsen skoleåret 2021-22
- Agenda trinnmøter, mai
- Prosedyre for Ressursteam i skolene i Gjerdrum
- Rutine for overgang barnehage til skole
- Språkplan Gjerdrum kommune «Språkfokus i Gjerdrum»
- Systematisk oppfølging av elevenes læring og utvikling
- Timeplan for to lærere med styrkingsressurs, eksempel
- Oppfølging av elevenes læring og utvikling
- Kartlegging i regning 13. april 2021
- Kartlegging etter leseboosting - eksempel
- Bokstavkartlegging - eksempel
- Boosting i lesing kursinnhold - eksempel
- Boosting i matte kursinnhold - eksempel
- Boosting i norsk
- Kartlegging etter leseboosting - eksempel
- Tilbakemeldinger etter boostingkurs, norsk og matte – eksempel
- Svar fra kommunen datert 16. mai 2023

